

Μια ορχήστρα σαν πύλη του πολιτισμού

Πηγή:	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	Σελ.:	1,41	Ημερομηνία έκδοσης:	07-12-2025
Αρθρογράφος:		Επιφάνεια :	1553.19 cm ²	Κυκλοφορία:	14860
Θέματα:	ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ				

Ο **Σίμος Παπάνας** εξηγεί πώς η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης μπορεί να λειτουργήσει προς τα έξω ως φορέας ήπιας ισχύος για την Ελλάδα. **Σελ. 41**

Οι σταθμοί του

- 1979 Γεννιέται στη Θεσσαλονίκη.
- 1993 Η πρώτη του εμφάνιση στην Ουγγαρία σε μια συναυλία για νέους σολοίστες.
- 1995 Μεταβαίνει στην Αμερική για σπουδές (Oberlin College και Yale University) στα μαθηματικά και στη μουσική (βιολί, μπασό, βιολί και σύνθεση).
- 2003 Προλαμβάνεται ως μόνιμος εξάρχων βιολιστής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.
- 2012 Παντρεύεται την πιανίστρια Ντανιέλα Νταμιανάου που διδάσκει στο Μουσικό Πανεπιστήμιο της Βιέννης. Απεκτινούν τον Αλέξανδρο (2012) και τον Λευίδα (2014).
- 2013 Γνωρίζει τον Ντάνιελ Χόουσι, έναν από τους μεγαλύτερους βιολιστές του πλανήτη. Εμφανίζονται μαζί εδώ και 13 χρόνια και συνεργάζονται για την Deutsche Grammophon.
- 2018 Συνεργάζεται με τη Staatskapelle Dresden.
- 2022 Αναλαμβάνει την καλλιτεχνική διεύθυνση της ΚΟΘ.

«Η δουλειά ενός διευθυντή είναι να υπηρετεί την ορχήστρα. Αν δεν μπορεί, να καθίσει στην άκρη. Δεν επιδιώκω όμως να στήσω το βιογραφικό μου. Από τότε που ανέλαβα έχωμε κάνει 15 συναυλίες στο εξωτερικό. Δεν έχω παίξει σε καμία. Αυτό δεν σημαίνει ότι σταμάτησα την καριέρα μου. Και δεν θα έπρεπε», λέει ο Σίμος Παπάνας.

Της ΠΙΣΤΑΣ ΜΥΡΤΙΑΣ

Εξημώξε το ραντεβού μας ανάμεσα σε δύο ταξίδια. Στην Αυστρία και στην Κίνα για προγραμματισμένες συναυλίες. Η ενδιάμεση εβδομάδα του στη Θεσσαλονίκη ήταν ασφυκτικά γεμάτη. Οι συνεχείς δράσεις της Κρατικής Ορχήστρας και ο καλλιτεχνικός προγραμματισμός της για το ερχόμενο εξάμηνο αφήνουν μικρές χαράμαξες ελεύθερου χρόνου. «Πάντα μου άρεσε να ταξιδεύω. Όταν μόνον νέος και ανεπιπόλητος, το πλάνο στο μυαλό μου ήταν, αφού κάνα διδακτορικό, να ταξιδέψω σε διάφορα μέρη του κόσμου και μετά τα 35 να ζήσω στην Ελλάδα. Τελικά η ζωή τα αναποδογύρισε. Έκανα ακριβώς το αντίθετο. Εγκαταστάθηκα στη Θεσσαλονίκη στα 23 μου, λίγο μετά τα 30 γνώρισα τη γυναίκα μου που ζει στη Βιέννη και με τη μουσική μου καριέρα άρχισα να ταξιδεύω. Το πλάνο που μου επιφύλασσε τελικά η ζωή δεν ήταν κι άσχημο», μου έλεγε ο εξάρχων βιολιστής και καλλιτεχνικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, Σίμος Παπάνας, καθώς ανηφορίζαμε τον λιθόστρωτο δρόμο για μια από τις πιο γραφικές γωνιές της Άνω Πόλης.

Ο καιρός ήταν ζεστός, παρά το προκαραμμένο φθινόπωρο. Καθίσαμε απέναντί από μια οβιμανική κρήνη, στο ίδιο ακριβώς στέκι όπου ρουρούσαν τον καφέ και τους ναργιλέδες Έλληνες και Τούρκοι, «ταξιδευόντας» με τις ίδιες μουσικές, αφού «από την εποχή των τροβαδόρων η μουσική ταξιδεύει τον κόσμο, όταν ο κόσμος δεν μπορεί να ταξιδέψει», ελπίζει ο πολιτισμολογικός μουσικός.

Ο δάσκαλος
Το δικό του ταξίδι στους βιολιστές του κόσμου ξεκίνησε από παιδί. Πέντε ετών ήταν όταν οι γονείς του έγραψαν το μοναχοπαιδί τους στο Νέο Ωδείο για να συμματρώσει με παιδιά. Παρότι του άρεσε η βιόλα, άρχισε βιολί. «Το ερωτικότα αγρότηρα, στο 12, κάρη τον Πέταρ Αρναούτοβ, έναν από τους σπουδαιότερους δασκάλους της Βουλγαρίας, ο οποίος δούλεψε ένα διάστημα στη Θεσσαλονίκη. Ήταν σαν βεντερος μπαμπάς κι ένας από τους πέντε σημαντικότερους δασκάλους που καθόρισαν την εξέλιξή μου. Ο Αρναούτοβ μου έδειξε τι είναι το βιολί. Μου έγραψε 100 περίπου κασέτες για να μάθω τους μεγάλους βιολιστές και να εντυπωσιάσω στο ρεπερτόριο και στην τεχνική. Κόλλυσα. Ακουγα συνεχώς σολοίστες του βιολιού.

Σίμος Παπάνας, εξάρχων βιολιστής και καλλιτεχνικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης

Μια ορχήστρα σαν πύλη του πολιτισμού

Το όραμα για μια ΚΟΘ που θα «κοιτάει» βόρεια και θα λειτουργεί προς τα έξω ως φορέας ήπιας ισχύος για την Ελλάδα, ενώ μέσα θα είναι εδραωμένη ως ανάγκη της κοινωνίας της πόλης

λιού. Πηγαίναμε εκδρομές με το σχολείο και, ενώ τα άλλα παιδιά έπαιζαν μπάλα, εγώ ήμουν με το κασετόφωνο στο χέρι. Έτσι ανακάλυψα το βάθος της τέχνης και αυτό καθόρισε την απόφασή μου αν θέλω να παίξω μουσική ή αν θέλω να γίνω μουσικός».

Προερχόμενος από οικογένεια μαθηματικών, «το πιο λογικό ήταν να πάω κάτω από τη μπλάδι». Επεις, σπούδασε ταυτόχρονα μαθηματικά στις ΗΠΑ, πήρε μάστερ, αλλά τον κέρδισε η μουσική. «Δύο πεδία τόσο διαφορετικά αντίθετα, που στην ουσία συμπληρώνουν το ένα το άλλο. Το μεγάλο ενδιαφέρον όμως για μένα είναι ένα υπαρξιακό ερώτημα: με ποιον τρόπο καταφέρνει η μουσική να προκαλεί συναίσθημα; Η μουσική, σε αντίθεση με τα μαθηματικά, είναι βιωματική και εμπειρική».

Από τους πιο ενεργούς βιολιστές και συνθέτες της γενιάς του, ο Σίμος Παπάνας ξεχωρίζει για την άρτια τεχνική και τη βαθιά εμπειρία ζωής του. Εμφανίστηκε ως σολίστ με πολλές ορχήστρες του κόσμου, πχογραφήσεις για τις εταιρίες (Deutsche Grammophon, BIS, Centaur) και δικές του πχογραφήσεις συνθέσεις συνοψίζουν τον λαμπρή του καριέρα. Τα τρία τελευταία χρόνια αποκάλυπτε και το διοικητικό του ταλέντο στην καλλιτεχνική διεύθυνση της ΚΟΘ. Ξέρει απ' έξω τι ανακαταστά η ορχήστρα είναι οι καλές στιγμές και τον μάγο της διοίκησης να φέρει, χωρίς μουσικούς επιπέδου και παιδείας δεν πας πουθενά. Από εκεί και πέρα για να προχωρήσει χρειάζεται οικονομική στήριξη. Την είχαμε. Το ΥΠΠΟ μας εμπιστευόταν, αύξησε την επικύρωση για να μπορούσαμε να εφαρμόσουμε το πλάνο που καταθέσαμε, με απόλυτη συναισθησι ότι τα χρήματα που προέρχονται από το υπέρημα του Έλληνα φορολογούμενου θα επιστραφούν στο πολλαπλάσιο».

Βήμα βήμα ικυροποιεί τη θέση της ως ένα τοπικό brand name στη νοτιοανατολική Ευρώπη, να γνωρίζουν όλοι ότι η Θεσσαλονίκη έχει μια ορχήστρα καλού επιπέδου. Εξήντα έξι χρόνια υπάρχει η ΚΟΘ, πάνω από 100 η Φιλαρμονική της Σόφιας. Κι όμως, ποτέ δεν είχε παιξει η ΚΟΘ στη Σόφια ούτε η Φιλαρμονική της Σόφιας στη Θεσσαλονίκη. Ήταν λογικό αυτό: Οι εμφανίσεις μας στη γειτονία ανοίγουν διαλόγους επικοινωνίας και συνεργασίας. Πεποίθησή μου είναι ότι η ΚΟΘ πρέπει να διαπραγματιστεί ρόλο με βάση τη δική της γεωγραφική τοποθέτηση, τη δική της ιστορία και τον δικό της χαρακτήρα. Να μην κοιτάει νότια αλλά βόρεια να αποτελεί πύλη του παγκόσμιου μουσικού πολιτισμού προς τη Θεσσαλονίκη και πύλη του ελληνικού πολιτισμού προς τον κόσμο να λειτουργεί ως soft power. Ορθοί μας χειροκροτούν στη γεωγραφική μας χώρα και είναι πολύ σημαντικό το εγκληματικό σχολείο της προέδρου της Δημοκρατίας της

«Η εκτέλεση είναι συνδυασμός πολλών πραγμάτων. Γινόμαστε ιστορικοί της τέχνης, αθλητές, καθώς προϋποθέτει καθημερινή άσκηση, πθόποι και σκίνοθότες του εαυτού μας.

Βόρειας Μακεδονίας, που χαρακτηρίσε την πρώτη εμφάνιση της ΚΟΘ στα Σκόπια «εξαιρετική κίνηση πολιτιστικής διπλωματίας».

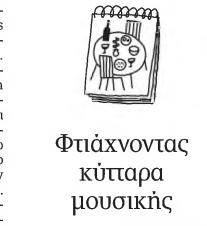
Σε τοπικό επίπεδο, «Η ορχήστρα πρέπει να είναι εδραωμένη ως ανάγκη της κοινωνίας. Να είναι ένα λειτουργικό, διαρκές και αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού της πόλης. Αυτό σπεύδι ότι το κερδίσουμε. Δεν ήταν τόσο αυτονόητο στο παρελθόν. Ήγιναν άλματα, ξεπεράστηκαν εμπόδια. Η ορχήστρα εισήλθε στη διοικητική, που αποτελεί πλέον παράδοση και διαβατήριο. Στάθηκε στα πόδια της με την οικονομική κρίση. Είναι μια μάχη, βέβαια, που την έχουν δώσει όλες οι γενιές της ΚΟΘ από το 1959. Ένα πράγμα για το οποίο είμαι περήφανος είναι ο ιδεολογικός της ύπαρξης της. Δηλαδή, η ορχήστρα αυτή δημιουργήθηκε από τα ορανά παιδιά του Παπαφίτου και του Αριστοτέλη. Ήταν το el Sistema της Ελλάδας. Το λειτουργήμα που έχουν επιτέλεσει με μισθούς πέννας, η νοστινότητα του ιδεολογικού και οι πρακτικές που μας κληροδότησαν, είναι πολύτιμη παρακαταθήκη. Η ΚΟΘ ήταν και παραμένει μια δεμένη οικογένεια με χαρακτηριστικά αυτό είναι αναλλοίωτο ακόμη και από τους ξένους».

Η «ορχήστρα της προοπτικής», σε ποιο επίπεδο βρίσκεται σήμερα; «Χωρίς να ειλογώ τα γένια μας, πιστεύω ότι μπορεί να θεωρηθεί εφάμιλλη σημαντικών ορχηστρικών σχημάτων της Δυτικής Ευρώπης. Η δουλειά για την εξέλιξη μιας ορχήστρας απαιτεί μακροπρόση στρατηγική, όραμα και πείσιμα». Θυσιόπλητος ενδοχόμενος του μουσικού για χάρη της ορχήστρας; «Η δουλειά ενός διευθυντή είναι να υπηρετεί την ορχήστρα. Αν δεν μπορεί, να καθίσει στην άκρη. Δεν επιδιώκω όμως να στήσω το βιογραφικό μου. Από τότε που ανέλαβα έχωμε κάνει 15 συναυλίες στο εξωτερικό. Δεν έχω παίξει σε καμία. Αυτό δεν σημαίνει ότι σταμάτησα την καριέρα μου. Και δεν θα έπρεπε». Προγραμματίζει συναυλίες, συνθέτει και εξασκείται καθημερινά για να κατακτήσει το βέλτιστο της ερμηνείας του μουσικού κειμένου με άρτια εκτέλεση.

Επί σκηνής
«Η σκηνή είναι σκληρός τόπος. Ο χρόνος διεκτελέται. Το τεσσάρτο του δευτερολέπτου αποκτά τη μεγαλύτερη δυνατή σημασία. Ταυτόχρονα είναι ένας τόπος επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με το κοινό. Νιώθεις το κοινό ακόμη και με τη σιωπή του, σε καθοδηγεί».

Η συνάντηση

Στο καφέ ουζέρι «Τονόρι», μοιραστήκαμε μια ποικιλία από μεζέδες, πίνοντας από ένα ποτήρι ουζό. Αναφέρθηκε στους αγαπημένους του συνθέτες: «Ο Βιβάλνι με συγκίνη για την απλότητα ήπτη του γραφή, τόσο απλή αλλά τόσο ιδιωματική, ο Γιάζα Χάιντ κινή για την εφευρετικότητα και το χιούμορ». Και στις δικές του συνθέσεις: «Έγραφα από παιδί, αλλά όταν μπήκα στον ακαδημαϊκό κόσμο αποτροβάρηκα. Νρεπύδι μου να παρουσιάσω έργο μου. Το τόλμησα γύρω στα 20. Πέρασε βέβαια μια δεκαετία για να προσθέσω στο βιογραφικό μου τη λέξη συνθέτης». Μου μίλησε για τη παιδεία του που σπουδάζουν μουσική στη Βιέννη, η συζήτηση στράφηκε στα ελληνόπουλα. «Το μεγάλο σκάκιμα είναι σε 25 χρόνια. Κομβικών θαβερές οι μήνες από την οικονομική κρίση, γ' αυτό δούκαλο γυρίζουν πίσω. Η προσπάθεια μας είναι να τους κερδίσουμε».

Φιάνωντας κύταρα μουσικής

«Κορυφαία στιγμή στην ιστορία της ΚΟΘς για τον Σίμο Παπάνα αποτελεί η απόφαση του ΥΠΠΟ να εγκαταστήσει μνημείο στο ιστορικό θεατρικό συγκρότημα της Ζυθοποιίας Φιέ, η Εξοστράση αποτελεί έναν στόχο δεκαετίας. Η ΚΟΘ έχει περάσει δύσκολες εποχές, περιλαμβανόμενα σε ακατάλληλους χώρους. Η φιλοξενία της στο Μέγαρο Μουσικής έωσε την αξιοπερίεση της. Σε όλες τις ευρωπαϊκές πόλεις η έδρα μιας φιλαρμονικής αποτελεί τοπόσημο. Ήπρεπε και η ΚΟΘ να βρει έναν ανάλογο χώρο. Χαιρόμαι για την επιλογή του κτιρίου στο οποίο, με την αποκατάστασή του, θα υποστηρίξουμε με τον εκαστότηθισσαρά της σμολογής κωπλάτος». Ο υιοθετούμενος μουσικός θεσμός ορκών για να κλιμακώσει τις ανάγκες της χώρας μας «Οχι βέβαια. Υπάρχουν ελλείμματα, αλλά και θεσμοί προβάδισμα, μικρά ωδεία διαμόρφω. Εκτός από τις αμιγώς κρατικές ορχήστρες που υποστηρίζονται στο ΥΠΠΟ, κροαζιόμαστε περισσότερο ορχήστρες στο επιτυχημένο μοντέλο σύμπραξης δήμου και περιφέρειας που εφαρμόζεται στη Γερμανία - και όχι μόνο. Φυτεύοντας περιφερειακές ορχήστρες και γεωβιόβή κλασικής μουσικής θα δημιουργήσουμε τις επόμενες γενιές μουσικών με οικονομικά, πολιτιστικά, κοινωνικά οφέλη. Ας μην ξεχνάμε ότι η μουσική είναι μια σπύδα προσιτός σε όλους και παραβιχτική συμπεριφορά. Μαλακώνει τη βία ένοστια, γαλνέυει την ψυχή».

«Κα θέλει τη συνεργασία σας για να ανακαλύψουμε και άλλους ενδιαφέροντες ανθρώπους ώστε να φιλοξενηθούν σε αυτή η σελίδα. Στείτε τις θέδες στο email gevma@kathimerini.gr